

Voordat je dit boek gaat lezen, moet je één ding weten: dat het me spijt.
En dat ik het een volgende keer weer zou doen.

Ik ben niet dik, niet dun, niet lang, niet klein. Ik heb geen knalrood haar, draag geen opvallende kleding en praat niet keihard. Ik ben geen nerd, geen skater en ik ben niet alternatief.

Ik ben een meter tachtig, heb donkerblond haar en blauwe ogen. Ik zou het midden van mainstream kunnen zijn. Een grijze muis.

Ik ben geen grijze muis.

Ze zien mij. Altijd.

Ik ga je vertellen wat er is gebeurd. Niet omdat ik hoop dat je me begrijpt, maar omdat ik hoop dat ik het zelf ga begrijpen.

De zoemer gaat. Twaalf uur. Een harde klik. De deur schuift automatisch open. Bezoekuur. Of zoals ze hier zeggen: tijd om te luchten.

Deel I

De ketting rammelt als ik over de klinkers rijd. Ik probeer het vervelende gevoel in mijn maag te negeren en te genieten van de aanblik van het oude stadscentrum in de ochtendzon. Hoewel het al begin september is, wordt het ook vandaag weer warm. In mijn eerste nacht op kamers heb ik uren wakker gelegen. Het lijkt wel of de hitte van de stad zich op mijn zolder verzamelt. Toch mag ik volgens het kamerbureau blij zijn dat ik nog een plekje gevonden heb; de stad schijnt ieder jaar over te lopen met nieuwe studenten.

Hoe dichter ik bij de hogeschool kom, hoe drukker het wordt. Een luidruchtige groep meiden haalt me in. Ze dragen allemaal dezelfde gestreepte truien. In Nederland worden meer rugbyshirts gedragen door leden van studentenverenigingen dan door rugbyspelers zelf.

Als ik het statige witte gebouw zie, onderdruk ik de neiging in mijn remmen te knijpen en om te draaien. Vanaf nu gaat het anders, zeg ik voor de zoveelste keer tegen mezelf, en dus zet ik net als iedereen mijn fiets in de stalling, zwaai mijn zware rugzak over mijn schouder en loop richting de ingang.

De aula is een grote vierkante ruimte met een hoog plafond; van links en rechts komen er gangen op uit. De ramen aan de overkant geven zicht op de tuin erachter: gemaaide gazons met wandelpaden, op de achtergrond struiken en bomen, alsof de school zich in een natuurgebied bevindt in plaats van in het centrum van de stad. Het midden van de aula ligt een paar treden lager en staat vol tafels en stoelen. Ik heb nog even tijd en ik zoek een vrije plek. Op mijn mobiel check ik het rooster voor vandaag.

Het is een herrie om me heen. Iedereen is opgewonden aan het praten, de woorden kaatsen via de stenen muur terug de ruimte in. Veel studenten lijken elkaar al te kennen. Misschien had ik toch aan de introductieweek mee moeten doen. Nee, natuurlijk niet. De tijd van aan de kant blijven staan is voorbij, maar ik ga me echt niet vrijwillig laten ontgroenen. Mijn studiegenoten leer ik vanzelf wel kennen, toch?

Hoewel ik het niet wil, moet ik denken aan een paar maanden geleden.

Ik zag het aankomen. Ik wilde geen feest, ik wist zelfs niet zeker of ik naar het eindexamenfeest van school zou gaan, maar mijn moeder vond dat het gevierd moest worden. Ze stond erop. En dus had ik een mailtje gestuurd en al mijn klasgenoten uitgenodigd.

Ik zat in de huiskamer. De lege stoelen stonden in een rondje om de salontafel. Mijn vader deed alsof hij een boek las. Mijn moeder rommelde wat in huis terwijl er niks te rommelen viel, om de paar minuten keek ze onopvallend de straat in. De hapjes die ze had klaargemaakt, stonden onaangeroerd op tafel.

De klok tikte.

We wachtten.

Net toen ik echt zeker dacht te weten dat niemand zou komen, ging de bel. Met een man of vijftien stonden ze voor de deur. Dalian, Alex, Linda, Anouk. Iedereen was er. Mijn moeder lachte triomfantelijk toen ik ze de kamer binnen liet.

Eén uur later waren ze alweer vertrokken. De tafel vol lege bierflesjes, de hapjes op.

‘Wat ging je ook alweer studeren?’ had Alex met volle mond gevraagd.

‘Psychologie,’ had ik geantwoord.

‘O, ja.’ Hij had zijn bierflesje naar me opgestoken. ‘Goed feessie, Jaap.’

Het was één van de weinige gesprekken die iemand met me gevoerd had. Een uur lang had ik op het puntje van mijn stoel gezeten, had ik gedaan alsof ze voor mij kwamen, alsof ik erbij hoorde. Niet voor mezelf, voor mijn ouders.

Toen ze vertrokken waren, ruimde ik zo snel mogelijk de tafel af. Ze waren met zijn allen naar de stad gegaan. Mij hadden ze niet meegevraagd.

Ik zag dat mijn ouders een gesprek wilden beginnen, maar ik was ze voor. ‘Het maakt niet uit,’ zei ik. ‘Echt niet. Over twee maanden ga ik studeren. Dan wordt alles anders.’

De aula is volgelopen met studenten. Ik hijs mezelf overeind en ga op weg naar collegezaal 2b.

Een nieuwe studie.

Een nieuwe stad.

Met nieuwe mensen.

Het zou een reclameslogan kunnen zijn.

Als ik aan het eind van de middag terug naar mijn kamer fiets, loopt het zweet in straaltjes over mijn rug. De hele dag ben ik overladen met informatie over de opleiding. Ik heb niet het gevoel dat ik ook maar iets heb kunnen onthouden. Hoewel het maandag is, zijn de terrassen gevuld met studenten. Overal staan en liggen fietsen. Aan een tafeltje dicht bij de straat zit een groepje dat ik herken. Drie meiden en een jongen. We zijn eerder vandaag in hetzelfde tutorgroepje ingedeeld. De jongen was me sowieso al opgevallen, zoveel zitten er niet op de opleiding. Bovendien heeft hij kleine zwarte krulletjes die glimmen alsof hij ze met olijfolie heeft ingesmeerd. Hoe heet hij ook alweer?

Ik fiets zo langzaam mogelijk en doe alsof ik iemand zoek die op het terras zit, terwijl ik het tafeltje vooraan in de gaten houd. Een serveerster brengt bier. Het schuim gulpt over de rand als ze de glazen neerzet. De jongen betaalt. Hoe heet hij nou toch? Jim? Jeroen? Hij kijkt mijn

richting uit en zwaait. Ik zwaai terug. Zal ik naar hem toe gaan? Of is dat niet de bedoeling? Misschien zwaaide hij alleen omdat hij me herkende en verder niks.

Ongelooflijk, zeg. Waarom doe ik zo moeilijk? Ik kan toch een praatje gaan maken?

Natuurlijk. Gewoon doen! Net als ik van mijn fiets wil stappen, zie ik dat ik te lang heb getwijfeld: de jongen heeft zijn aandacht alweer op de meiden gericht. Ze proosten. Snel rijd ik door.

Het is stil in het studentenhuis. Vermoeid sleep ik me de trap op. Met elke tree lijkt de temperatuur een graad te stijgen. Ik probeer niets aan te raken. Alles in dit huis plakt en kleeft: de trap, de leuning, de deurklinken en zelfs de wc-bril. Ik had me op kamers wonen toch iets anders voorgesteld. Koken is niet te doen. Het fornuis zit onder de etensresten en de keuken ruikt naar een volle groenbak die dagen in de zon heeft gestaan.

Op zolder is het nauwelijks uit te houden. Het enige voordeel van mijn kamer is dat hij een wasbak heeft. Ik trek mijn shirt uit, draai de kraan open en houd mijn hoofd onder de koude waterstraal. Zonder me af te drogen, laat ik me op bed vallen.

Ik moet niet zo moeilijk doen, minder twijfelen.

Morgen ga ik het anders aanpakken.

Ik zit op de bank tegenover mijn ouders. Ik heb Beer vast. Ik ben veel te oud om Beer vast te hebben.

'Jaap-Jan,' herhaalt mijn moeder. Haar stem klinkt warm. 'Wat vind je ervan?'

Mijn moeder zegt nooit 'Jaap-Jan'. Ik kijk naar buiten. Aan de overkant van de straat ligt de fietscrossbaan die we vorige zomer aangelegd hebben. De hele buurt hielp mee. 'Wanneer?'
vraag ik.

'Over een maand,' antwoordt mijn moeder.

'Wát?' Ik knipper met mijn ogen. Ze prikken.

'Het was niet duidelijk in welke stad ik geplaatst zou worden,' begint mijn vader, 'maar nu is het eindelijk zeker.' Hij praat verder over bezuinigingen, over re-or-ga-ni-sa-tie, over Bert die er wel uitgevlozen is en dat we nog blij mogen zijn.

'We snappen dat het even schrikken voor je is,' zegt mijn moeder. 'We hebben expres gewacht om het je te vertellen, totdat we zeker wisten waar we aan toe waren.'

Dit kan toch niet! Dit mogen jullie niet zomaar doen! wil ik zeggen.

Ik zeg niets.

Ik denk aan Flinn, aan Timo en Robin, maar ook aan de rest van de klas. Zelfs aan Liesbeth, die altijd met haar pen een streep in mijn nek probeert te zetten. Ik wil opstaan, in één beweging alle vazen van de vensterbank vegen, de kast met het servies van de muur trekken, de tv op de tegels kapot smijten.

Ik blijf zitten.

'We hebben al een school voor je gevonden,' zegt mijn moeder en ze veegt iets van mijn wang.

'Je krijgt een hartstikke leuke juf.'

Ik zie het park voor me, de dikke eik met de boomhut, de twee losliggende tegels waar ik altijd omheen moet skaten. De schutting van Van Zwieten waar ik ontelbare keren overheen ben geklommen om de bal uit zijn tuin te halen. Ik ken hier alles. Elk gangetje. Elke binnendoorweg. Dít is mijn buurt.

Mijn ouders kijken me begripvol aan. 'Toen ik tien was, ben ik ook verhuisd,' zegt mijn vader.

'In het begin vond ik het verschrikkelijk, en het duurde een tijdje voordat ik gewend was, maar ik maakte nieuwe vrienden en ik vergat mijn oude buurt.'

Ik wil deze buurt niet vergeten.

Het eerste wat me opvalt als ik de volgende morgen de aula binnen kom, is een poster die aan de overkant tegen de muur hangt. Niet omdat hij zo groot is, of zo fel van kleur, maar omdat er twee woorden op staan waarvan er één verkeerd is gespeld: WORDT LID. Witte letters op een zwarte achtergrond. De rest van de tekst kan ik pas ontcijferen als ik op een meter afstand sta, en zelfs dan moet ik me nog naar voren buigen.

Blijkbaar sta ik te mompelen, want naast me hoor ik opeens iemand zeggen: ‘Lezen en praten zijn doorgaans bezigheden die uitstekend gescheiden van elkaar beoefend kunnen worden.’

De stem hoort bij een kleine, stevige jongen die me vrolijk aankijkt. Hij lijkt zo weggelopen uit een boek van Sherlock Holmes met zijn bruine ribbroek en geruite colbert.

‘Eh... wat?’ vraag ik.

‘En je spreekt met twee woorden. Aangenaam, ik ben Scrabble.’

Zo makkelijk gaat dat dus, kennismaken. Hij steekt een hand naar me uit. In zijn andere heeft hij een opgerolde poster vast, zwart met witte letters, zo te zien.

‘Scrabble?’ vraag ik, terwijl ik zijn hand schud.

‘Hm, dat is één woord.’ Even lijkt hij teleurgesteld, maar zijn gezicht klaart meteen weer op.

‘In mijn paspoort staat Hoessein-Maximiliaan. Met Hoessein krijg je geen baantje en Maximiliaan... nou ja, dat lijkt me duidelijk. Je zou er Max van kunnen maken, maar zo heten alleen kinderen en honden. Scrabble dus.’ De jongen articuleert overdreven duidelijk. Hij klinkt als zo’n nieuwslezer uit de vorige eeuw. ‘En met wie heb ik het genoeg?’

‘Eh... Jaap-Jan,’ zeg ik.

‘Daar valt wat aan te doen.’ En met een knik naar de poster aan de muur vervolgt hij: ‘Je leest toch niet altijd hardop?’

‘Ik? Nooit!’

Scrabble lacht. In zijn volle wangen verschijnen twee kuiltjes.

Ik lees opnieuw de kleine lettertjes, deze keer in stilte. ONZE VERENIGING DOET NIET AAN KLEINE LETTERTJES, DEZE 57 UITGEZONDERD. ‘Een studentenvereniging?’ vraag ik.

‘De enige,’ antwoordt Scrabble. ‘Ik citeer: Verenigen betekent samenbrengen en het enige wat al die andere studentengroepen doen, is mensen buitensluiten. Daarom hebben wij geen ontgroeningscommissie en geen uitgebreid eisenpakket. Einde citaat.’

‘Wie heeft dat gezegd?’

‘Liza.’

‘Heeft zij de poster ontworpen?’

‘Jazeker.’

‘Het klopt niet.’

‘Het is geen gebiedende wijs,’ zegt Scrabble voordat ik kan uitleggen wat ik bedoel.

Ik kijk hem verbaasd aan. Taal is één van de weinige dingen waarvan ik verstand heb. Ik heb op de middelbare school waarschijnlijk meer boeken gelezen dan mijn klasgenoten bij elkaar.

‘*Word lid* is wel gebiedende wijs,’ zeg ik.

‘Als je het zonder T schrijft, maar zoals je ziet is het met een T, en dus is het geen gebiedende wijs, want die wordt zonder T geschreven.’

Ik moet er net zo verward hebben uitgezien als ik me voel, want Scrabble kijkt me hoofdschuddend aan. Toch krijg ik niet het idee dat hij me voor de gek houdt.

‘Eerste collegedag, vandaag?’ vraagt hij.

‘Ja, om negen uur gaan we van start met Stress en Gezondheid.’

‘Klinkt als een vertaalde Engelse roman. Psychologie?’

Nu ben ik het die moet lachen. ‘Klopt. Weet jij waar auditorium twee is?’

Scrabble plukt met zijn vingers aan zijn onderkin. ‘Ogenblikje.’ Hij loopt naar de dichtstbijzijnde tafel. ‘Dames, mag ik even uw aandacht? U volgt de studierichting psychologie, neem ik aan?’

‘Ja.’ Een meisje met een blonde staart en een blauw poloshirt kijkt Scrabble nieuwsgierig aan.

‘Zouden jullie zo vriendelijk willen zijn mijn vriend hier te begeleiden naar eh...’

‘Auditorium twee,’ vul ik aan.

‘Hij is nieuw, nog onbekend en naar verluidt vrijgezel.’

‘Gevaarlijke combi,’ zegt het meisje met een uitdagende blik. ‘Wij zullen zorgen dat hij heelhuids aankomt.’

‘Je wordt bedankt,’ zeg ik zacht.

Scrabble slaat me vriendelijk op mijn schouder. ‘Graag gedaan, J-J.’ Hij spreekt de letters op zijn Engels uit. ‘*Have fun.*’

Mannen in grijze overalls sjouwen dozen het huis in.

Ik zit met opgetrokken knieën op de vensterbank.

‘Alles met een blauwe sticker moet naar boven,’ roept mijn moeder. Met haar handen in haar zij kijkt ze de woonkamer rond. Even denk ik dat ze mij zoekt, maar dan haast ze zich weer naar buiten.

We hebben nu een oprit. En een garage. En maar aan één kant burens.

Ik ben al op zolder geweest. Mijn kamer klinkt hol. Dat komt omdat het nog leeg is, volgens mijn moeder. Het stinkt er naar zweet, maar dat heb ik niet gezegd. Ik ben snel weer naar beneden gegaan. Hier kan ik naar buiten kijken. Op mijn kamer zie ik alleen lucht. Het raam zit veel te hoog.

Ik schuif het dienblad over de chromen stangen richting de kassa. Nog drie mensen voor me. Ik probeer een oud gevoel te onderdrukken terwijl ik voor de zoveelste keer de eetzaal rondkijk. Zolang je in de rij staat, is er niets aan de hand, maar als je eenmaal betaald hebt, moet je weten waar je gaat zitten. Ik weet nooit waar ik moet gaan zitten. Hoe zou Scrabble dat op zijn eerste collegedag gedaan hebben? Waarschijnlijk is hij zonder na te denken ergens neergeploft om daarna een praatje aan te knopen met zijn buurman.

Ik maak niet makkelijk zomaar een praatje. Ik denk altijd na voordat ik iets zeg. Als ik dat niet doe, zeg ik de verkeerde dingen.

‘Studiepas.’

De vrouw achter de kassa kijkt me vragend aan. ‘Je studiepas,’ herhaalt ze ongeduldig.

Ik vis het plastic kaartje uit mijn zak en steek het in het apparaat.

‘Smakelijk.’ De blik van de vrouw is al op de jongen achter mij gericht.

Ik had net besloten om op de eerste de beste vrije plek te gaan zitten, wanneer ik Scrabble enthousiast naar me zie zwaaien. Hoewel, zwaaien is niet het goede woord, wenken is beter. Hij staat te kletsen met een Aziatische jongen. Het lukt me hem te bereiken zonder al mijn koffie te morsen.

‘Dit is Mi-Lan,’ zegt Scrabble.

‘Met een streepje tussen Mi en Lan,’ vult Mi-Lan aan. Zijn bord ligt volgestapeld met broodjes, wat me verbaast. Goed, hij is lang, maar ook nogal mager. Met zijn smalle gezicht lijkt hij in alles het tegenovergestelde van Scrabble te zijn. Ze doen me aan Bert en Ernie denken.

‘Jaap-Jan,’ zeg ik. ‘Ook met een streepje.’ Ik maak een korte beweging met mijn dienblad om aan te geven dat ik hem geen hand kan geven.

‘Maar we noemen hem J-J. Hoe was je ochtend met de dames?’ vraagt Scrabble terwijl we gaan zitten. ‘Zo te zien hebben ze je niet echt toegetakeld.’

‘Het waren tweedejaars. Ze hebben me de weg gewezen en daarna heb ik ze niet meer gezien. Hoe wist jij eigenlijk wat ze studeerden?’

‘Ervaring. Groepen dames kunnen hier maar twee dingen betekenen: psychologen of sociaal pedagogen en bij de laatstgenoemde groep vind je altijd een fairtradetri en een paar gezondheidsschoenen.’

‘Cliché,’ zegt Mi-Lan.

‘En dus waar.’

‘Nee, dan heb je de betekenis van het woord cliché verkeerd begrepen.’

‘Leg uit, beste vriend, en ik zal je van het tegendeel overtuigen.’ Scrabble gaat er eens goed voor zitten.

Tussen de twee ontstaat een discussie waarin ze zichtbaar plezier hebben. Telkens wanneer de één met een goed argument komt, veegt de ander het schijnbaar moeiteloos van tafel. Ik neem nog een slok koffie, leun achterover en geniet van het gesprek. Het is alsof ze ruziemaken zonder boos te worden.

‘Jullie zouden een debatclub moeten beginnen,’ zeg ik wanneer ze uitgediscussieerd zijn. Scrabble kijkt me verrast aan, hij trommelt met zijn vingers op zijn mond. ‘Daar zeg je me wat.’

‘Hoe zie je dat voor je?’ vraagt Mi-Lan.

‘Daar heb ik nog niet echt over nagedacht,’ antwoord ik, ‘maar je zou in een groepje bepaalde onderwerpen kunnen bespreken.’ Ik denk even na. ‘De voors en tegens van euthanasie. Ik noem maar wat.’

‘In een café of restaurant?’ Mi-Lans gezicht licht op.

‘Bijvoorbeeld,’ zeg ik. ‘Jullie zouden elkaar van tevoren stellingen kunnen sturen...’

‘...die we dan bespreken onder het genot van een hapje en een drankje,’ valt Scrabble bij. Hij slaat met zijn hand op tafel. ‘Lumineus idee, J-J.’

‘Nou, ja,’ zeg ik. ‘Dat valt nogal mee. Het schoot me gewoon te binnen toen ik jullie zo bezig zag.’

‘Waarom kom je vanavond niet langs?’ vraagt Scrabble.

‘Wat bedoel je?’

‘Heb je zin om mee te doen?’ Mi-Lan kijkt me geamuseerd aan.

‘Meedoen?’

‘Ja. Dinsdag is onze vaste herenavond. We bediscussiëren actuele thema’s...’

‘...die we van tevoren op de mail hebben gezet,’ vult Scrabble aan.

‘Onder het genot van een hapje en een drankje?’ zeg ik hoofdschuddend.

‘Correct.’ Scrabble lacht. ‘Halfacht in Le Baron, het ligt aan het marktplein. Schikt dat?’

‘Ik ben niet echt goed in discussiëren,’ zeg ik aarzelend.

‘Daar zullen we vanavond achter komen,’ antwoordt Mi-Lan. ‘Tot nu toe kun je prima uit je woorden komen.’

Hij lijkt het te menen. Moet ik op de uitnodiging ingaan? Nee, natuurlijk niet, zo’n praatclub is niks voor mij. Ik ben helemaal geen prater.

‘Ze serveren de lekkerste saté van de stad.’ Mi-Lan neemt een grote hap van zijn broodje kaas.

‘Je kunt het allicht een keer proberen,’ probeert Scrabble.

De twee jongens kijken me afwachtend aan. Dan bedenk ik wat ik me had voorgenomen: ik ga niet meer aan de zijlijn staan, ik wil niet meer toekijken hoe ánderen hun leven leven.

‘Halfacht is prima,’ antwoord ik.